

مقدمه

سیر از لحاظ تولید جهانی در بین گیاهان پیازی بعد از پیاز خوراکی قرار دارد. سیر در چین و اورپا به عنوان ادویه و به منظور استفاده داروئی و همچنین استفاده در بعضی از آئین‌های مذهبی مورد مصرف بوده و سپس بتدریج به سایر نقاط دنیا برده شده و بصورت سیر خوراکی بشکل تازه یا خشک (پودر سیر) به عنوان چاشنی غذاها مورد استفاده قرار گرفت و اهمیت اقتصادی پیدا کرد. همچنین برگ سبز آن برای تغذیه در سبزی تازه مطرح شد که امروزه نیز مورد مصرف قرار دارد.

مشخصات گیاه‌شناسی سیر

سیر گیاهی است تک لپه از خانواده لیلیاسه (Liliaceae)، پیازی است که از چند پیاز کوچک و پهن که سیرچه نامیده می‌شود تشکیل گردیده است. بوته سیر دارای ارتفاع ۳۰-۱۰۰ سانتیمتر، برگ‌های پهن و کشیده با حاشیه صاف و به رنگ سبز تیره است، رنگ گل سیر سفید متمایل به خاکستری است. گل‌ها بندرت رشد کرده و به بذر می‌نشینند بخصوص در آب و هوای سرد یا معتدل سرد شمالی سیر تولید بذر نمی‌کند. نتیجتاً کاشت سیر از طریق گرده افشانی و تولید بذر امکان پذیر نبوده و از طریق غده میسر می‌باشد. هر غده سیر از تعدادی غده کوچک بنام سیرچه تشکیل شده است یعنی بجای اینکه همانند پیاز خوراکی تولید غده بزرگ نماید تولید غده‌های کوچک بنام (Clove) پیازهای جدا جدا، می‌کند. این غده‌ها توسط پوست نازکی به رنگ سفید متمایل به صورتی یا بنفش پوشیده می‌شوند. سیرچه‌ها از خارج کمائی شکل و از داخل فرورفته بوده از قاعده به طرف بالا کشیده و به انتهای باریک ختم می‌شوند از این سیرچه‌ها در ازدیاد سیر استفاده می‌گردد. سیرچه‌هایی که در سطح بیرونی غده قرار دارند و معمولاً درشت‌تر از غده‌چه‌های داخلی هستند برای کشت و تکثیر مناسب‌تر هستند.

جدول ۱- مشخصات گیاه‌شناسی سیر

نام فارسی	سیر
نام انگلیسی	Garlic
نام علمی	Allium sativum
خانواده	Liliaceae

شکل ۱- آشنایی با بوته، برگ، گل و غده سیر

کاشت

اندازه سیرچه‌ها بسته به نوع سیر منطقه مورد کشت متفاوت بوده و برای کاشت سیرچه‌هایی در ابعاد ۲۵-۳۵ میلیمتر طول و ۸-۱۰ میلیمتر عرض و ۶-۱۴ میلیمتر قطر مناسب هستند. معمولاً از هر یک کیلوگرم سیر تعداد ۱۰۰۰ سیرچه بدست می‌آید و به عبارتی وزن هزار دانه سیرچه حدود ۱۰۰۰ گرم است که با توجه به فاصله ردیف‌های کاشت ۳۵-۴۰ سانتیمتر و فاصله بوته‌ها روی خطوط ۵-۱۰ سانتیمتر، مقدار مورد نیاز برای کاشت در هر هکتار ۱۲۰۰-۱۵۰۰ کیلوگرم است. عمق مناسب برای کاشت سیرچه‌ها ۳-۵ سانتیمتر است.

حداکثر درجه حرارت برای رشد و نمو سیر ۲۹ و حداقل آن ۷ درجه سانتیگراد و درجه حرارت مطلوب برای رشد ۱۳-۲۴ درجه سانتیگراد می‌باشد. رشد رویشی سیر در روزهای کوتاه و حرارت‌های پایین بهتر بوده و این

امر باعث افزایش عملکرد می‌گردد و روزهای بلند و حرارت‌های بالا رشد غده سیر را تسریع می‌نماید. در شرایط مطلوب زراعی از هر هکتار تا ۱۸ تن سیر می‌توان برداشت نمود.

در مناطقی که زمستان معتدل دارند کشت سیر در اواخر پاییز قبل از شروع سرما و یخبندان و در مناطقی که دارای زمستان‌های سرد می‌باشند بهمن ماه است و در مناطق بسیار سرد کاشت سیر در اوایل فروردین ماه انجام می‌گردد، بعضی‌ها معتقدند که سیر را باید در کوتاه‌ترین روز سال کاشت کرد.

از آنجا که ریشه سیر سطحی و کوتاه است، خاک باید بسیار غنی باشد. خاک‌های لومی سبک و یا شنی لومی با pH ۶ تا ۶/۵ بسیار مناسب است.

شکل ۲- کاشت سیر در مزرعه

سیر

PTMP/SK/R&D/A/ Garlic01 /23022021

داشت

سیر به خشکی حساس است و رطوبت مناسب برای رشد آن ضروری است. تنش رطوبت، رشد اولیه و تکثیر پیازها را تحت تأثیر قرار داده و باعث می‌شود سیرچه‌ها کوچکتر شده و در زمان برداشت سیرهای کوچک تولید شوند. تعداد آبیاری‌های محصول سیر از اسفند ماه تا زمان برداشت (اواسط تیر) ۵ تا ۷ نوبت است.

استفاده از کود سبز و افزودن کود حیوانی در زراعت این محصول و افزایش عملکرد در واحد سطح فاکتورهای مهمی هستند. اضافه کردن کود شیمیایی به مقدار ۱۱۰ کیلوگرم در هکتار ازت، ۶۵ کیلوگرم در هکتار فسفر و ۲۵ کیلوگرم در هکتار پتاس در مناطق معتدل و خشک موثر است.

شکل ۳- مزرعه سیر

برداشت

برداشت سیر از مناطق معتدل خرداد ماه و از مناطق سرد مرداد ماه و در مناطق بسیار سرد اواخر شهریور می‌باشد. رسیدن سیر با زرد شدن برگ‌ها مشخص می‌گردد. پس از برداشت محصول را چند روز در مقابل آفتاب می‌گذارند تا کاملا خشک شده و انگار دسته آن‌ها را ریسه (Spin) و یا در جعبه‌های مخصوص بسته‌بندی کرده و به بازار عرضه می‌نمایند. برای برداشت در مزارع و سطوح وسیع از ماشین‌های مخصوص برداشت سیر استفاده شده و در مزارع کوچک برداشت دستی انجام می‌شود.

شکل ۴- برداشت دستی سیر

منبع

رحمانی قبادی، عطیه. (۱۳۷۹). سیر کاشت تا مصرف. تهران: نشر آموزش کشاورزی